ULKOASIAINMINISTERIÖ 6.10.2017

Muistio on valmisteltu yhteistyössä puolustusministeriön kanssa.

SUOMEN OSALLISTUMISEN PÄÄTTÄMINEN EUFOR ALTHEA -OPERAATIOSSA

Tasavallan presidentti ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen ministerivaliokunta linjasivat kokouksessaan 25.9.2017, että Suomi päättää osallistumisensa EU:n sotilaallisessa kriisinhallintaoperaatiossa EUFOR Altheassa 31.3.2018 mennessä. Eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle annetaan asiasta selvitys sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain (211/2006) 3 §:n 1 momentin mukaisesti. Päätöksen Suomen osallistumisen päättämisestä tekee tasavallan presidentti sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain 2 §:n 1 momentin mukaisesti. Osallistumisen päätyttyä eduskunnalle toimitetaan vaikuttavuusarviointi.

EUFOR Althea -operaatio perustettiin 2.12.2004 Naton SFOR-operaation (Stabilization Force) seuraajaksi tukemaan Bosnia ja Hertsegovinan vakauttamista. Toimeenpanevan operaation valtuutus perustuu vuosittain uusittavaan YK:n turvallisuusneuvoston mandaattiin. Operaation nykyinen mandaatti on voimassa 8.11.2017 asti. Operaation päätehtävät ovat Bosnia ja Hertsegovinan viranomaisten tukeminen turvallisuuden ja yleisen järjestyksen ylläpitämisessä ja maan asevoimien kehittämisessä. EUFOR tukee ja seuraa myös alueen miinanraivausta ja räjähdetietoisuuskoulutusta sekä vanhojen aseiden ja ampumatarvikkeiden hävittämistä.

Bosnia ja Hertsegovinan yleinen turvallisuustilanne on parantunut olennaisesti ja tilanne on tällä hetkellä vakaa. Maan EU-lähentyminen on edennyt, vaikkakin hitaasti. Maalla on haasteita, mutta pääasialliset huolenaiheet liittyvät muihin kuin kovan turvallisuuden tekijöihin ja maa tarvitsee ensisijaisesti muuta kuin sotilaallista tukea. Bosnia ja Hertsegovinan keskeisiä haasteita ovat poliittisen järjestelmän toimivuus, oikeusvaltiokehitys ja heikko taloudellinen tilanne.

Turvallisuustilanteen muutos on heijastunut operaation tehtäviin siten, että vuodesta 2012 lähtien painopisteenä on ollut maan asevoimien kouluttaminen ja kapasiteetin kehittäminen, turvallisuuden ylläpitämisen jäädessä taka-alalle. Operaation vahvuus on laskenut tasaisesti vuosien ajan ja on tällä hetkellä noin 560 sotilasta. Operaatioon osallistuu yhteensä 19 maata, joista 14 on EU-maita. Operaation suurimmat osallistujamaat ovat Itävalta ja Turkki, jotka asettavat yhteensä kaksi kolmasosaa koko operaation joukoista. EU on parhaillaan laatimassa operaatiota koskevaa strategista arviota, jonka yhteydessä harkitaan operaation jatkovaihtoehtoja.

Suomi on osallistunut tasavallan presidentin 1.10.2004 tekemällä päätöksellä operaatioon sen alusta lähtien. Kansallisen mandaatin kattovahvuus on 200 sotilasta. Suomi toimi operaation pohjoisen taisteluosaston kehysvaltiona 1.1.2006 asti. Suurin osa suomalaisesta joukosta kotiutettiin 16.6.2009, minkä jälkeen osallistumista on jatkettu esikuntaupseeritehtävissä. Viime vuosina Suomen joukon vahvuus on ollut alle kymmenen sotilasta. Tällä hetkellä operaatiossa toimii kahdeksan suomalaissotilasta esikuntatehtävissä Naton Euroopan joukkojen komentokeskuksessa (SHAPE) Monsissa, Naton operaatioesikunnassa (JFC) Napolissa ja operaation esikunnassa Sarajevossa.

Operaation voidaan katsoa täyttäneen Suomen osallistumiselle asetetut tavoitteet. Operaatiolla oli sen alkuvuosina merkittävä rooli alueellisen vakauden tukemisessa. Sittemmin Suomi on tukenut toimeenpanevan operaation muuttamista koulutusoperaatioksi, mikä vastaisi paremmin Bosnia ja Hertsegovinan tarpeita. Operaation merkitys Suomen puolustuskyvyn kehittämiselle on tätä nykyä vähäinen. Operaatiolla on kuitenkin nähty olevan poliittista merkitystä, koska se on ainoa EU:n operaatio, joka toteutetaan ns. Berlin+ -järjestelyjä hyödyntäen ja tukeutuen Naton esikuntarakenteisiin.

Suomi jatkaa Länsi-Balkanin alueen vakauden tukemista ja EU-integraation edistämistä osallistumalla alueen muihin kriisinhallintaoperaatioihin ja antamalla asiantuntija-apua esimerkiksi EU-rahoitteisten Twinning-hankkeiden muodossa. Suomi osallistuu noin 20 sotilaan vahvuudella Kosovon vakautta tukevaan Naton KFOR-operaatioon. Suomen panos EULEX Kosovo -siviilikriisinhallintaoperaatiossa jatkuu vahvana. Tällä hetkellä operaatiossa toimii yhdeksän suomalaista asiantuntijaa. Suomi on asettanut yksittäisiä asiantuntijoita myös mm. YK:n Kosovon UNMIK-operaatioon ja EU:n Bosnia ja Hertsegovinan erityisedustajan toimistoon. Makedonian Etyj-mission päällikkönä toimii suomalainen.

Käsittelijät:

Ulkoasiainministeriö: ulkoasiainsihteeri Outi Isotalo, p. 0295 351 748
Puolustusministeriö: vanhempi osastoesiupseeri Matti Kemppilä, p. 0295 140 317